

Наростання національно-визвольної боротьби.

Шевчук М.П., учитель історії Рівненської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ст.№27
Рівненської міської ради

Тема. Наростання національно-визвольної боротьби.

- Мета:** - з'ясувати причини, хід повстань 90-х рр.. ХVІ ст., зростання ролі козацтва житті України, ознайомити учнів з військовим мистецтвом козацтва;
- розвивати вміння працювати в групі, аналізувати та узагальнювати історичні явища та події, відзначати їх суть, причини, значення;
  - виховувати любов до України, повагу до її видатних представників.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: атлас, підручник, дидактичний матеріал, відеосюжети «Історія українських земель. Козаки» (3 серія)», «Гопак» («24 факти про Україну»), «20 кроків до мрії. Запорозька Січ.», «Історія українських земель. Перші козацькі повстання».

Хід уроку.

І. Мотиваційний етап.

1. Забезпечення емоційної готовності учнів до уроку.

- які емоції у вас викликає почуте слово – козак?

2. Актуалізація суб'єктивного досвіду.

Слово учителя. З ХVІ–ХVІІ ст. в історії українського народу з'явилася сила яка стала на захист інтересів більшості населення. Їх боялися, їх поважали. Про козаків створено сотні пісень, написано багато художніх полотен. Слова «..І – покажем, що ми, браття, козацького роду», ми згадуємо в гімні України.

Бесіда

- чому український народ шанує козацтво?
- що означають слова, що «ми, браття, козацького роду»?
- хто автор гімну України?

II. Цілевизначення і планування.

1. Представлення вчителем концепції уроку.

2013 рік. Революція Гідності. Народ піднявся на боротьбу. Прочитайте тему уроку. Спробуйте спрогнозувати, про що йтиметься на уроці.

(Учні визначають цілі уроку)

2. Визначити, що учні прагнуть знати на уроці.

3. Самостійне визначення цілей уроку.

4. Колективне планування роботи.

III. Сприйняття і засвоєння навчального матеріалу.

1. Словникова робота.

Національно-визвольна боротьба – боротьба народу проти національного гноблення, боротьба за визволення та створення власної держави.

Реєстрове козацтво – частина українського козацтва, прийнята на військову службу владою Речі Посполитої і записана в окремий список — реєстр.

Клейноди – відзнаки, атрибути і символи військової та цивільної влади.

2. Проблемне запитання: доведіть, що наприкінці XVI ст. козацтво як новий стан перетворилося на велику силу українського суспільства одним із найкращих військових формувань в Європі.

3. Вивчення нового матеріалу.

3.1. Встановити відповідність слова у вірші та обрати картину, що символізує текст пісні. Клас поділено на три групи. Кожній групі надати уривок тексту пісні. Завдання: правильно вставити пропущені слова з запропонованих (час – 1 хв.), вибрати картину, яка найбільше підходить до пісні (час – 1 хв.) Дивись «Джерело 1».

Робота учнів. За правильно вписаними словами та вибраною картиною визначаються номери груп.

3.2. Опрацювати питання «Військове мистецтво козаків».

Робота з відеосюжетом. Переглянути фільм «Історія українських земель. Козаки» (3 серія).

Заповнити таблицю.

Питання	Зміст
Види озброєння у козаків	
Тактика бою	
Роди військ	

3.3. Опрацювання питання «Утворення реєстрового козацтва».

Робота з підручником. Прочитати матеріал підручника та відповісти на запитання:

- чому польська влада вирішила взяти козаків на службу?
- коли було створено перший та другий реєстр?
- скільки було козаків у першому та другому реєстрі?
чому реєстр було постійно збільшуватись?
- які права та обов'язки було встановлено для реєстрових козаків?
- де було розташовано резиденцію реєстровців?

Робота з атласом. Показати місто Трахтемирів.

3.4. Учитель. Поляки визнавали, що один козак міг вдало битися проти багатьох польських жовнірів. Як це вони могли зробити?

Перегляд танцю «Гопак» («24 факти про Україну»)

Висловити враження від перегляду відеоматеріалу.

3.5. Робота з підручником та відеоматеріалом.

Опрацювати схему на стор. 38. Перегляд відеосюжету «Запорозька Січ» № 1, картини «Козацька рада».

Бесіда

- як козаки обирали собі старшину?
- які питання розглядали на раді?

- чи можна вважати Запорозьку Січ вважали козацькою республікою?

3.6. Перегляд сюжету «Перші козацькі повстання».

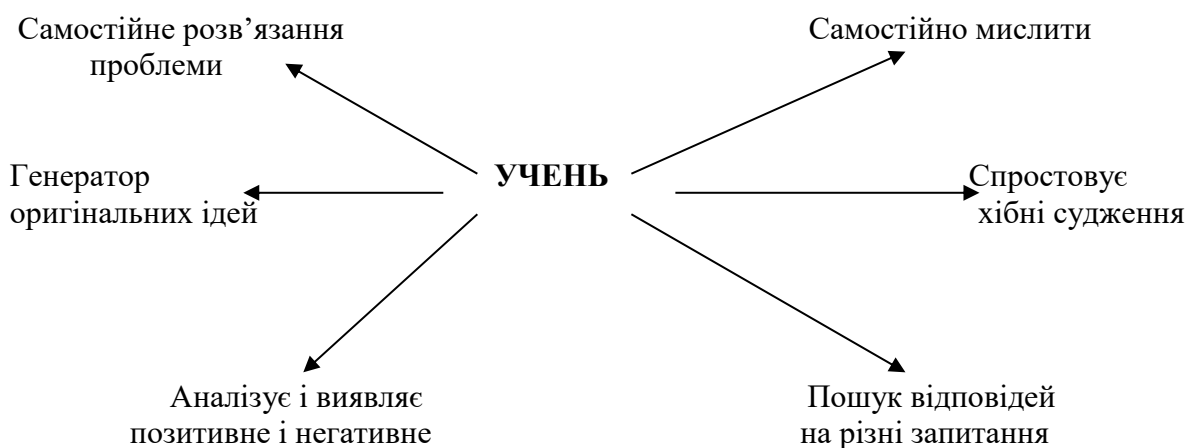
Заповнити таблицю (домашнє завдання)

	К. Косинський	С. Наливайко
Дата		
Причини		
Учасники		
Основні події		
Результат та наслідки		

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап.

- який матеріал уроку вам запам'ятався?

- зверніться до схеми (Додаток 4)

Домашнє завдання.

Опрацювати параграф № 5.

Скласти тестові завдання за матеріалом параграфів №№ 4 – 5.

Заповнити таблицю «Перші козацькі повстання»

№ 1. «Ой на **горі** та женці жнуть,

А попід горою,

Яром - долиною,

Козаки йдуть.

...Попереду **Дорошенко**

Веде своє військо,

Військо **запорізьке,**

Хорошенько».

Варіанти пропущених слів:

полі, горі, козаки, селяни, Сагайдачний, Дорошенко, запорізьке, реєстровське.

№ 2. «...А позаду **Сагайдачний,**

Що проміняв жінку

На тютюн та **люльку,**

Необачний.

... «Мені з **жінкою** не возиться,

А тютюн та люлька

Козаку в **дорозі**

Знадобиться».

Варіанти пропущених слів:

Сагайдачний, Дорошенко, кулю, люльку, жінкою, тіткою, дорозі, морозі.

№ 3. Їхав козак на **війноньку,**

Сказав: «Прощай, дівчинонько,

Прощай, **дівчино,** чорнобривая,

Їду в чужу сторононьку.

Дай же, дівчино, **хустину,**

Може, я в бою загину,

Темної **ночі** накриють очі, –

Легше в могилі спочину».

Варіанти пропущених слів:

війноньку, весілля, рідненька, дівчино, хустину, планшета, днини, ночі.

Картини:

№ 1 М. Самокиш «Похід запорожців на Крим».

№ 2 «Козак Мамай».

№ 3 М. Пимоненко «У похід».